

Text žádosti:

Žádost o poskytnutí informace ze dne 20. 2. 2026 dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím týkajících se **kontrolní činnosti ČSSZ vůči OSVČ** a způsobu zjišťování údajů relevantních pro stanovení **vyměřovacího základu OSVČ** pro pojistné na sociální zabezpečení, zejména ve vazbě na **dílčí základ daně podle § 7 zákona o daních z příjmů**.

Prosím o poskytnutí následujících informací (včetně kopií/skenů dokumentů, pokud existují):

A. Interní metodika / pokyny / pracovní postupy

1. Existuje interní metodika, pokyn, pracovní postup nebo obdobný dokument, který upravuje, z jakých zdrojů ČSSZ zjišťuje údaje potřebné pro stanovení vyměřovacího základu OSVČ (např. Přehled OSVČ, údaje z daňového přiznání, údaje od správce daně, účetní/evidenční doklady OSVČ apod.)?
2. Existuje interní metodika, pokyn, pracovní postup nebo obdobný dokument, který upravuje postup ČSSZ v situaci, kdy má ČSSZ pochybnosti, zda OSVČ do podkladů pro stanovení vyměřovacího základu zahrnula všechny relevantní příjmy (příjmy posuzované jako příjmy dle § 7 ZDP), resp. jakým způsobem se takové pochybnosti ověřují?
3. Existuje interní metodika, pokyn, pracovní postup nebo obdobný dokument, který řeší postup při zjišťování / ověřování údajů relevantních pro vyměřovací základ v případech, kdy je daň stanovena bez podrobného rozpisu dílčích základů daně (tj. platební výměr vydaný správcem daně agreguje více údajů o základu daně do jednoho čísla bez rozlišení dílčích základů daně)?

B. Výměna informací se správcem daně (Finanční správa)

4. Informaci, zda ČSSZ přijímá od správce daně (Finanční správy) údaje o dílčím základu daně dle § 7 ZDP (nebo jiné údaje využitelné pro stanovení vyměřovacího základu OSVČ).
5. Pokud ano, prosím o popis mechanismu, zejména:
 - a) zda jde o automatizovanou/periodickou výměnu, nebo o poskytování údajů na vyžádání, případně kombinaci obojího, b) jaké konkrétní datové položky jsou takto poskytovány,
 - c) periodicitu / proces vyžádání,
 - d) kopii vnitřních dokumentů (dohody, procesní popisy, metodiky), které tento tok dat upravují (pokud existují).
6. Kopii vzorové žádosti / šablony (pokud existuje), kterou ČSSZ/OSSZ používá k vyžádání informací od správce daně ve věcech souvisejících se stanovením vyměřovacího základu OSVČ.

C. Statistiky a praxe kontrol u OSVČ

7. Statistický přehled za poslední 3 uzavřené kalendářní roky (pokud je k dispozici; případně za nejbližší dostupné roky) v členění po jednotlivých letech, alespoň v tomto rozsahu:
 - a) počet provedených kontrol u OSVČ (nebo obdobných kontrolních úkonů),
 - b) počet případů, kdy kontrola vedla ke změně (úpravě) vyměřovacího základu OSVČ oproti údajům uvedeným v Přehledu OSVČ,
 - c) počet případů z bodu b), kdy byl klíčovým podkladem pro úpravu vyměřovacího základu údaj získaný od správce daně,
 - d) počet případů z bodu b), kdy byl klíčovým podkladem účetní/evidenční doklad OSVČ (např. doklady o příjmech a výdajích).
8. Pokud je vedena evidence typových důvodů úprav vyměřovacího základu, prosím o poskytnutí přehledu těchto důvodů, případně o anonymizovanou sumarizaci.

D. Rozsah vyžadovaných dokladů a jejich vymezení

9. Kopii interní metodiky/pokynu (pokud existuje), který vymezuje, co ČSSZ v praxi považuje za „účetní a jiné doklady“ předkládané OSVČ při kontrole správnosti vyměřovacího základu (např. zda typicky zahrnuje doklady o příjmech a výdajích relevantních pro § 7 ZDP, bankovní výpisy, smlouvy, faktury, evidenci příjmů/výdajů apod.).
10. Kopii standardního poučení / výzvy / seznamu dokladů, který ČSSZ běžně přikládá k oznámení o kontrole nebo zasílá OSVČ v souvislosti s kontrolou (pokud existuje).

E. Pravomoc ČSSZ

11. Informaci, zda ČSSZ podle své dosavadní praxe a výkladu právních předpisů dovozuje svou pravomoc k samostatnému přezkumu výše dílčího základu daně ze samostatné činnosti (§ 7 ZDP) a k jeho odlišné kvalifikaci (např. zpochybněním výdajů či příjmů) oproti částce, která byla vyměřena správcem daně, a to v rámci své kontrolní činnosti při stanovení výše pojistného.

12. Informaci, zda historicky došlo k případu, kdy bylo OSVČ vyměřeno či doměřeno pojistné na sociální zabezpečení z toho důvodu, že ČSSZ posoudila (kvalifikovala) základ daně jinak, než jak byl pravomocně vyměřen správcem daně.

Odpověď:

Na základě telefonického hovoru ze dne 24. 2. 2026 týkající se zpřesnění skutečného rozsahu požadovaných údajů sdělujeme následující:

A. Interní metodika / pokyny / pracovní postupy

1. Interní metodika je napsána, ale jen obecným odkazem na výčet zdrojů podkladů sloužící ke stanovení vyměřovacího základu (ročního) pro důchodové pojištění (dále jen „VZ“) OSVČ, a to ještě ve vztahu stanovení VZ v rozhodnutí o stanovení pravděpodobné výše pojistného na důchodové pojištění (dále jen „pojistné“). Základním a zásadním je údaj tvrzený OSVČ v přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za kalendářní rok (dále jen „přehled“), za který tento podává. V případě jeho nepodání či pochybností o uváděném (vypočteném) VZ, slouží k porovnání údaj o dílčí základu daně z příjmů ze samostatné činnosti, sdělený správcem daně. Není-li tohoto, může územní správa sociálního zabezpečení (dále jen „ÚSSZ“) stanovit pravděpodobnou výši pojistného dle svých pomůcek.
2. Interní metodika není napsána, jelikož stanovení příjmů ze samostatné činnosti podle ust. § 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů (zákon o daních z příjmů), je svěřeno výhradně správním úřadům zabývající se správou daní, kdy touto není ČSSZ / ÚSSZ. ÚSSZ nepřísluší posuzovat, zda do dílčího základu daně z příjmů ze samostatné činnosti OSVČ uvedla relevantní a kompletní údaje. V případě vlastních pochybností na tuto skutečnost může správce daně pouze upozornit.
3. Interní metodika není napsána, jelikož správcem daně je sdělován pouze dílčí základ daně z příjmů ze samostatné činnosti (dle ust. § 53 odst. 1 písm. e) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád ve znění pozdějších předpisů (daňový řád), smí správce daně poskytovat orgánům sociálního zabezpečení jen údaje v rozsahu nezbytném k plnění jejich úkolů).

B. Výměna informací se správcem daně (Finanční správa)

4. Ano, dílčí základ daně z příjmů ze samostatné činnosti je správcem daně České správě sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) poskytován (dílčí základ daně ze samostatné činnosti může stanovit pouze správce daně, žádné další údaje využitelné pro jeho stanovení nejsou ČSSZ zasílány).
5. Získávání údajů:
 - a) Do roku 2024 byly údaje získávány pouze na vyžádání kontaktním pracovištěm příslušné ÚSSZ, dříve okresní správa sociálního zabezpečení. Od roku 2025 jsou údaje předávány ČSSZ automaticky elektronickou formou a v případě potřeby stále i na vyžádání ze strany ÚSSZ (již jen omezeně s ohledem na časový harmonogram předávaných údajů a individuálním potřebám vyhodnocení ze strany ÚSSZ).
 - b) Obsahem údajů předávaných ČSSZ správcem daně jsou pouze údaje nezbytné pro plnění úkolů sociálního zabezpečení pro účely samostatné výdělečné činnosti. Těmito údaji jsou: jméno; příjmení; titul; rodné číslo; datum narození; zdaňovací období; Finanční úřad; výše dílčího základu daně z příjmů ze samostatné činnosti; datum podání a lhůtu pro podání daňového přiznání / dodatečného daňového přiznání; datum a důvod vyměření dílčího základu daně z příjmů ze samostatné činnosti.
 - c) Automatizované předání probíhá 2x za rok.
 - d) Tok dat v rámci ČSSZ není interním aktem upraven.
6. Vzor pro individuální vyžádání ze strany ČSSZ (kontaktního pracoviště příslušné územní správy sociálního zabezpečení) není, tato byla a je tvořena v případě potřeby volným způsobem.

C. Statistiky a praxe kontrol u OSVČ

7. Statistické přehledy počtu provedených kontrol ČSSZ eviduje až do roku 2024 včetně, a to bez rozlišení účelu (předmětu) kontroly. Značná část kontrol je zahajována z důvodu nesplnění povinnosti OSVČ oznámit zahájení / ukončení samostatné výdělečné činnosti nebo z důvodu nesplnění faktického podání přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za kalendářní rok. Kontroly, které by byly zahajovány jen z důvodu nesouladu výše dílčího základu daně z příjmů ze samostatné činnosti uváděného v přehledu a daňovém přiznání, jsou prováděny ojediněle, protože k těmto nedochází ve velké míře. ÚSSZ také v rámci před kontrolního zjišťování nebo prosté komunikace s OSVČ, kdy k narovnání stavu může dojít, aniž by byla zahajována kontrola.

K bodům a) – d) proto můžeme poskytnout data souhrnně, a to s celkovým počtem provedených kontrol, s uvedením počtu kontrol, v nichž bylo zaznamenáno kontrolní zjištění a z těchto počet zjištění odstraněných v rámci provádění samotné kontroly.

	celkový počet provedených kontrol*	počet kontrol, v rámci nichž bylo zaznamenáno kontrolní zjištění	kontrolní zjištění napravená v rámci kontroly	uložení nápravného opatření
2024	4368	2673	2573	100
2025	2702	1327	1316	11

** jedná se o zahájené kontroly ve smyslu dle ust. § 5 odst. 2 písm. b), zákona č. 255/2012 Sb., zákona o kontrole, ve znění pozdějších předpisů, a to bez ohledu na předmět - účel kontroly.*

8. Jak již bylo v bodě 7 uvedeno, důvod úprav vyměřovacích základů není rozlišován, proto tento údaj ČSSZ neeviduje.

D. Rozsah vyžadovaných dokladů a jejich vymezení

9. Metodicky není detailní výčet účetních dokladů stanoven. Rozsah (okruh) účetních dokladů obecně vychází ze zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, Vyhlášek k tomuto zákonu a dále pak ze zákona o daních z příjmů. V těchto je pak uveden obsah (úprava) účetních dokladů a jejich povinné náležitosti. Ani zde ale nejsou účetní doklady výčtem (není často přesná forma nebo typ), protože účetním dokladem může být v podstatě jakýkoliv průkazný účetní záznam.

10. Vzor Oznámení o zahájení kontroly je přílohou.

E. Pravomoc ČSSZ

11. V návaznosti na uvedené v bodu 2 – správu daní prováděnou správcem daně upravuje daňový řád, kdy základem pro správné zjištění a stanovení daně je daňové tvrzení podávané daňovým subjektem dle tohoto zákona. Okruh subjektů, jež jsou v postavení správce daně, pak upravuje ust. § 10, kdy tímto jsou správní či jiné státní orgány v rozsahu, v jakém jim je zákonem nebo na základě zákona svěřena působnost v oblasti správy daní. Obecně lze shrnout, že správcem daně jsou zejména orgány Finanční správy České republiky (DPH, daně z příjmů aj.), orgány Celní správy (spotřební daně, cla, energetické daně aj.), orgány obcí a krajů (místní poplatky, daň z nemovitých věcí aj.). Naproti tomu postavení ČSSZ a ÚSSZ je upraveno zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, kterým je ÚSSZ svěřena pravomoc rozhodovat o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Stanovení pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti pak upravuje zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (zákon o pojistném). Zákon o pojistném v ust. § 5b odst. 1 uvádí, že vyměřovacím základem OSVČ pro pojistné je částka, kterou si určí, nejméně však 55 % základu daně, kterým se pro účely tohoto zákona rozumí dílčí základ daně z příjmů ze samostatné činnosti podle zákona o daních z příjmů.

Ze zákonného rozdělení (určení) kompetencí v oblasti správy daní a správy pojistného tak jasně plyne, že ÚSSZ (které je zákonem přikázáno rozhodovat o pojistném, nikoliv o daňovém

základu) nepřísluší rozhodovat o jiné výši základu daně ve smyslu daňového řádu, než byla vyměřena správcem daně.

Pouze v případě, že OSVČ neměla povinnost podávat daňové přiznání (ust. § 15 odst. 1 zákona o pojistném) popř. uplynula lhůta pro jeho podání, si stanovuje daňový základ pro účely přehledu sama, a to ve výši rozdílu mezi příjmy ze samostatné výdělečné činnosti a výdaji vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení. Za této situace pak může ÚSSZ hodnotit – rozporovat údaj o stanovené výši daňového základu z rozdílu příjmů a výdajů pro účely pojistného uvedení v OSVČ v přehledu, a to na základě ÚSSZ dodaných podkladů účetních záznamů. V této situaci se ovšem nejedná o rozpor s dílčím základem daně z příjmů ze samostatné činnosti uváděného v daňovém přiznání, protože tento podán nebyl. Nicméně k těmto případům, kdy není OSVČ povinna podávat daňové přiznání dochází ve velmi malém měřítku a často se týká OSVČ, které svou činnost vykonávají jako činnost vedlejší, tedy s minimálními příjmy, které mnohdy ani nedosáhnou výše rozhodné částky pro povinnou účast na pojištění.

Existuje ještě jedna možnost, kdy může být daňový základ pro účely stanovení pojistného, stanoven v odlišné výši, než jak byl stanoven pro daňové účely (daňovém přiznání). K tomuto může dojít v případě, že OSVČ vykonává činnost i v jiném státě a tato nepodléhá Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci sociálního zabezpečení (v rámci členských a smluvních států) nebo jiné Mezinárodní smlouvě o sociálním zabezpečení, uzavřené mezi ČR a jiným státem. Uvedené Nařízení a Mezinárodní smlouvy totiž upravují postup, aby nedocházelo ke dvojímu placení pojištění (obdobu zamezení dvojího zdanění). Pokud však mezi ČR a státem, ve kterém má OSVČ, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost v ČR výdělečnou činnost (v ČR je evidována jako OSVČ), není uzavřena Mezinárodní smlouva nebo nepodléhá Nařízení, tak s odkazem na ust. § 5b zákona o pojistném, může být daňovým základem pro pojistné i příjem z výdělečné činnosti vykonávané v tomto jiném státě. V takovém případě se pak může lišit výše dílčího základu ze samostatné činnosti uvedené v daňovém přiznání (je-li OSVČ rezidentem ČR a na jiný stát lze aplikovat některou z mezinárodních smluv / zákon o zamezení dvojího zdanění), od výše daňového základu pro stanovení pojistného. K těmto situacím, a to s ohledem na rozsah Mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení, dochází zcela výjimečně.

12. Neevidujeme případ, kdy by ÚSSZ (ani v minulosti) rozporovala výši příjmů ze samostatné výdělečné činnosti a výdajů na jejich dosažení, zajištění a udržení uvedenou OSVČ a zjištěnou ÚSSZ (z dodaných účetních dokladů).